

Collectief arrangeren: van individueel naar samen

Momenteel worden er voor schoolmissers nog vaak individuele trajecten opgezet, en meestal is de school hiervoor aan zet. Maar wat als we dit collectief kunnen organiseren – met gemeente en samenwerkingsverband in de regie? Collectief arrangeren noemen ze dat.

Sinds deze zomer is Hanneke van Noort betrokken bij een project gericht op 'collectief arrangeren' in de Kop van Noord-Holland. De gemeenten en het samenwerkingsverband hebben samen uitgesproken dat ze dit willen realiseren. Nu is het tijd voor de verdere uitwerking en het maken van afspraken. Dit klinkt eenvoudig, maar dat is het allerm minst, volgens Van Noort. "We zitten namelijk al heel lang vast in een systeem van individuele oplossingen. De overstap naar collectief arrangeren vereist een totaal andere manier van werken en dat kost tijd. Maar wees geduldig", benadrukt Van Noort, "want we zijn op de goede weg."

"Bij schooluitval zie je zowel aan de onderwijskant als aan de kant van jeugdhulp dat heel het systeem gericht is op het vinden van individuele oplossingen. Terwijl wanneer je naar schooluitval in de regio kijkt, je zult merken dat voor een groep van deze leerlingen de problematiek heel erg op elkaar lijkt. Dan rijst de vraag: waarom bedenken we steeds individuele oplossingen voor elk kind, als we ook collectieve oplossingen kunnen bedenken voor bijvoorbeeld acht of misschien wel twintig kinderen? In eerste instantie blijft het natuurlijk de taak van de school om te achterhalen waarom een kind uitvalt en wat eraan gedaan kan worden, samen met de ouders. Maar als het gaat om oplossingen, zouden we één voorziening kunnen creëren die voor meerdere kinderen en meerdere scholen passend is.

De uitdaging

Het lijkt logisch, maar dan de uitdaging: wie gaat dit organiseren en financieren? Gaat het onderwijs dit doen of de gemeente? Vaak hebben deze kinderen een gecombineerd aanbod nodig; dus beide partijen zijn hierbij betrokken. De regie zou dus moeten liggen bij de gemeente, het samenwerkingsverband en de scholen. Natuurlijk zijn er nu ook wel scholen die zelf een aanbod opzetten. Toch is het raadzaam als zij dat ook doen in samenspraak met het samenwerkingsverband. Je zult namelijk merken dat als andere scholen of ouders horen van dit aanbod, zij ook graag mee willen doen, en dan is het goed dit schooloverstijgend te regelen.

Groepsaanbod

Als je het hebt over collectief aanbod zijn er eigenlijk twee vormen mogelijk. Allereerst een groepsaanbod, voor kinderen die in staat zijn om in een groep onderwijs te volgen. Dit kan op een

school zijn waar je de omstandigheden net wat anders organiseert: een kleinere klas, een rustigere ruimte, een wat ander lesprogramma met aanbod van jeugdhulp als integraal onderdeel. Of op zorglocaties, zoals een kinderdagcentrum of een zorgboerderij, waar onderwijs aan wordt toegevoegd.

Individuele trajecten

Daarnaast is er een vorm voor leerlingen die al zo lang thuiszitten dat ze nog niet naar een groep kunnen. In verschillende regio's zijn er al dit soort initiatieven waarbij geleidelijk wordt toegewerkt naar onderwijs in groepsverband, vaak uitgevoerd door jeugdhulp. Dit zijn individuele trajecten waarbij kinderen in kleine stapjes werken aan het omgaan met bepaalde angsten of het concentreren op een taak.

Onderwijswetgeving

Als je kijkt naar beide aanbods vormen, lijkt het aan de voorkant niet heel lastig te organiseren, maar er zitten aan de achterkant nog wel veel vragen. Zo zegt onderwijswetgeving dat een leerling ongeveer drieëntwintig uur per week op school moet zijn en dat het onderwijs op een schoollocatie volgens een programma moet plaatsvinden. Er zijn wel mogelijkheden om hiervan af te wijken, maar die gelden vaak voor individue-

le leerlingen. Dus wil je dat voor een hele groep doen, dan moet er meer geregeld worden.

Experiment

Op dit moment wordt er onderzoek gedaan naar het loslaten van die regels, de zogenaamde Experiment Onderwijzorgarrangementen (OZA). Daarin wordt onderzocht of het type aanbod dat ik net beschreef effectief is en of het beter tot stand komt als we de onderwijsregels loslaten.

Onderwijzorgcontinuüm

Maar nu terug naar het aanbod. Als ik betrokken ben bij een initiatief, zoals hier in de Kop, adviseer ik altijd om zowel een groepsaanbod als individuele trajecten te organiseren. Idealiter kom je dan tot een 'onderwijzorgcontinuüm'. Hierbij wordt in een regio een 'continuüm' van aanbod georganiseerd, waarbij voor elk kind, ongeacht de behoefte, een passende plek beschikbaar is. Een kind kan bijvoorbeeld starten met een individueel traject en daarna doorgaan naar een groepsaanpak. Als dit succesvol verloopt, kan er vervolgens worden geprobeerd terug te keren naar school.

Status

Tot zover de plannen, maar wat is de status nu, zul je vragen. Zoals ik in de inlei-

ding al zei, zijn er gezamenlijke afspraken gemaakt tussen het samenwerkingsverband en gemeente om te komen tot een onderwijzorgcontinuüm. De ambitie en de wil zijn er, nu zitten we in de fase om te onderzoeken hoe we het gaan organiseren. Zo lopen er gesprekken met schoolbesturen over zaken als: hoe kijken we aan tegen de verantwoordelijkheid van scholen waar kinderen staan ingeschreven, hoe verhoudt dat zich tot scholen die het aanbod willen organiseren en welke dingen doet een school zelf en waarvan zeg je dat ga je bovenschools organiseren. Over hoe dit verder ingevuld zal worden, zullen jullie als scholen zeker op de hoogte worden gehouden – maar mijn advies hierbij is ook: als je uitgenodigd wordt voor een gesprek – doe mee, lees stukken die hierover gaan en blijf op de hoogte."

Ook bij de Toparrangementen maken we de beweging naar meer collectief en contextgericht werken. Omdat gedrag vaak een reden is om een Toparrangement aan te vragen, faciliteert het samenwerkingsverband vanaf komend schooljaar co-teachers om de leerkracht en de hele context op school te versterken zodat deze inzet ten goede komt aan alle leerlingen van de school.

Hanneke van Noort

'Ik adviseer altijd om zowel een groepsaanbod als individuele trajecten te organiseren'